Marton Zoltán

A természetes matéria „felnemesítése”

Krawczun Halina, a festő (és) keramikus

Pannon Tükör 2007/6. 49-50. o.

Spirál alakban feltörő kékszínű láng. A kemence tetejére pakolt száradó, samottos téglák között kb. húsz centire csap fel imbolygó, mélyen búgó csápjaival. Erős szürkület, reflektor az egyik fára drótozva. Imbolygó árnyalakok a metsző, természetellenes fényben. Aztán a kemence fedlapján csattan a vasfogó, és az határozott, pontos mozdulattal megemelkedik. Feltárul a több, mint 1200 fokosra izzított száj. És már jönnek is kifelé a tárgyak. Izzó csíkot, néha lángcsóvát húzva a levegőben. Szikrák pattognak szerteszét, szürke füst burkolja be a serénykedőket. A homok alá, levél alá, kukoricalevél alá bújtatott, izzó anyag ez alatt a pillanat alatt a levegőben lángra kap, majd sercegve, szikrafelhőket szórva, duzzogva elhallgat és elcsendesedik. Rakuzás folyik a Gébárti alkotótelepen.

Krawczun Halina, aki az idei évben a telep művészeti vezetője volt, kerámiáival és festményeivel gyakori szereplője az itthoni és külföldi kiállításoknak. Energikus, nagy munkabírású művész, sokat dolgozik, minőségi szinten. Életereje és emberi mentalitása, munkáinak kisugárzása pedagógusi tevékenységének köszönhetően tanítványaira is mélyen hat. A legősibb anyaggal: a földdel dolgozik. Legfőbb alkotóeszköze az egyik legősibb elem: a tűz. Munkáinak témája is erőteljesen az embert körülvevő természetből fakad. Formavilága annak formavilágából, szellemisége pedig a természethez kötődő, mitizálható, tárggyá, művészi formává alakítható gondolatkörökből táplálkozik.

A középiskolában (Lengyelországban) festőként végzett, Magyarországra ösztöndíjjal került művész saját bevallása szerint tévedésből került az Iparművészeti Egyetem kerámia szakára (mesterei: Csekovszky Árpád, Schrammel Imre és Litkei József), hiszen továbbra is festészetet szeretett volna tanulni. A tévedés azonban a sors döntésének bizonyult. Szakmáját alaposan ismerő és szerető, ma a nagy múltú Zsolnay kerámia egyik meghatározó tervezőjeként dolgozó iparművésszé érett. Sokoldalú tevékenysége a használati tárgyak igényes, művészi tervezésétől a teljes alkotói szabadság megélését lehetővé tévő „objektek” megformálásáig terjed. Átírt, felnagyított termés fragmentumok, stilizált madármotívumok és a számos szimbolikus jelentést is magában hordozó tojásforma egyaránt szerepelnek formavilágában. Glinko Biloba készlete méltán a Zsolnay egyik legsikeresebb darabjai közé tartozik. A forma kecses vonalvezetése és a harmonikusan illeszkedő motívumvilág elegáns, ünnepélyes és mégis emberközeli módon megszólaló tárgyat eredményez. Szépsége és a motívum tisztasága - azt gondolom - egy tervező életében is ritkán adódó telitalálat.
Kicsit nyújtott, már-már lőszerre emlékeztető tojásformái a máz és színkísérletek izgalmas terepei. Energikus gesztusokkal megfestett felületek, a matéria természetes voltát kiemelő és felvállaló, sőt azt gyakran direkt megmutatni akaró szín és motívumvilág található rajtuk. (Úgy tűnik, a körplasztika mellett merészen kezdi használni a „körpiktúra” lehetőségeit is.) Így csábítnak ezek a munkák izgalmas körbetekintésre, vizuális kalandra.
Rakuzott, félbevágott tojásai (Végtelen hullámvonalak) már-már archaikus tárgyak, a múlt igézetét magukon hordozó talányos fosszíliák. A különböző vegyszerekkel kezelt, többszöri égetésen átesett (agyag-)anyag a földből nyert testes matéria átlényegülése és „felnemesítése” valóban nagy

mesterségbeli tudást igényel. Halina itt is remekül találja meg a formát, amivel e sajátos technikai tudást igénylő folyamat legszebb erényeit tudja felmutatni. Hullámvonalak mentén szétvágott tojásai egyszerre születés- és elmúlásszimbólumok, ötvöződik bennük az új és a roncsoltságukban, mélységeikben évszázadosnak tűnő pillanatok hangulata.
A madár motívum több szinten, anyagban és formában jelenik meg műveiben. Készíti porcelánból, finom, apró, az anyaghoz illő mintákkal megfestve, talán egy kicsit jobban elvonatkoztatva a valóságtól, minthogy a címet nem látva valóban madárra asszociáljunk. Készíti rakuzott kerámiából, szárnyakkal, elnyújtott testtel, a tűz nyomát markánsan magán viselő patinás megjelenésű plasztikaként. A gyűrődő, néhol negatív árkokat képző anyag szépsége itt is meghatározó. (Az olykor szinte már fémszerűre égett matéria archaikus (idő)élményeket ébreszt.)

„Hold" ill., „Nap" című munkáival viszont már a szobrászi plasztika területére lép. Amúgy is érdekesek munkái sokféleségén belül a szinte nehézség nélküli műfaji áthajlások és áthallások, a tárgyak világából (az iparművészet területéről) a szobrászat világába (ami már képzőművészeti gondolkodásmódot jelez). A kovácsoltvas elemekkel ötvözött „installációk" egyértelműen a kerámiaszobrászat tárgykörébe tartoznak. Ráadásul az íves ablakokban megjelenő égitest motívumok és színezett „függönyszerű" formák egy festmény térbeli lefordításaként is felfoghatók. Színezettségük különösen emeli ezt a hatást. Levél, hullám és metamorfózis sorozatai kerámiaplasztikáinak legszebb darabjai közé tartoznak. Expresszív színezésük, nagyvonalú megformálásuk mindenképp elismerésre méltó. Vonalak, pöttyök, olajos és natúr mázak gazdagsága, a kerámia anyagának tűzben „edzése" és annak lágyabb, finomabb felületű, egyszer égetett variációi mind-mind felsorakoznak ezeken a virtuózan elkészített kisplasztikákon. Különösen a „metamorfózis" címet viselő amorf, egyszerre biológiai és furcsa, korallszerű képződményeknek ható munkáinak formai és felületi gazdagsága szembetűnő.

Nem felejthetjük el, hogy Krawczun Halina munkásságában most is meghatározó műfajként van jelen a festészet. Képei, festményei, önálló világképpel rendelkező, kerámiáit kiegészítő, ámde semmiképpen nem annak alárendelt műveknek tekinthetők. Játékos, a színekbe és kompozíciós játékokba belegyönyörödő, a festészet alapértékeit felvállaló képekről van szó.
A látvány apró részeiből épít új minőséget. Kiválasztott témáit lényegük mentén csupaszítja le, és gazdagítja fel újra, saját látásmódja szerint. Nem fél „szépet, tetszőt" alkotni, a korszellem Tescohoz hasonlítható művészeti nagyáruházai láthatóan nem érintik meg. Holdfény, Levegő, és Kerti fény című képei látszólag pointillista felfogással készültek. A valóság leképezése azonban itt is csak ürügy, egy sajátos, ritmikus rend megteremtéséhez. Kozmikus vibrációjukat a képsíkok egymásra helyezésével, rétegződő és átsejlő, sűrűsödő és ritkuló festékfoltok ismétlődő jelzéseivel éri el. Szürrealisztikusak és szimbolikusak egyben. Játékos önfeledtséggel bánik a színekkel, látható élvezettel építve kompozícióit.

Higgyük el, festményei és kerámiái egyaránt örömet okoznak teremtőjüknek és szemlélőjüknek. Hagyjuk magunkat fenntartások nélkül hatásuk alá kerülni …